

**OPETUSMATERIAALI
petolähettäjille**

Lukijalle

Tämä on Luonto-Liiton susiryhmän opetuspaketti, joka on tarkoitettu ensisijaisesti peruskoulun 7–9-luokkalaisille ja lukiolaisten opetusmateriaaliksi. Ideanamme on, että tämän paketin avulla opettajat tai vapaaehtoiset voivat pitää kouluissa tai miksei muuallakin oppitunteja, joiden tavoitteena on lisätä tietämystä sudesta, sen elintavoista ja suojelusta sekä hälventää susipelkoa ja -vihaa.

Paketti sisältää valmiin tuntirungon yhtä oppituntia (45min) vastaavalle ajalle sekä vihjeitä ainakin toista samanpituista jaksoa varten. Ei ole tarkoitus, että kaksoistunnin aikana kaikkea kansion sisältämää aineistoa käytettäisiin, vaan kukin puhuja itse valitkoon ne osiot, jotka hän tunteihin sisällyttää.

Ensimmäisellä oppitunnilla on hyvä keskittyä suden elintapoihin. Toisella tunnilla voidaan sitten paremmin keskittyä väittelyyn, keskusteluun ja ajatustenvaihtoon, kun kaikkien pohjatiedot ovat hieman yhteneväisemmät. Osa opetusvinkeistä on valinnaisia: sovellettuina ensisijaisesti 7–8-luokkalaisille tai toisaalta sitä vanhemmille. Tästä suosituksesta voi poiketakin, mikäli se tuntuu perustellulta.

Pidä tunti omalla tyylilläsi. Älä lue muistiinpanojasi suoraan paperista. Ennemminkin sinun kannattaa kirjoittaa koulutuksen pohjalta oma tukisanalistasi.

Tämä on opetuspakettimme kolmas, uudistettu versio. Otamme vastaan kommentteja aineiston parantamiseksi.

Kolmannen, uudistetun painoksen koostajana haluaisin kiittää aikaisemman materiaalin koonneita Allu Arrestoa ja Mia Valtosta, pakettia kommentoineita Maarit Rintalaa, Ilona Hankosta, Heidi Salosta, Sami Säynevirtaa ja Marija Walldenia, Luonto-Liiton susiryhmäläisiä sekä taitosta Eero Astalaa.

Helsingissä kesällä 2011

Aura Yliselä

Susikampanjavastaava

Ennen vierailua

Mistä kannattaa huolehtia ennen vierailulle lähtemistä?

Soita tai lähetä sähköpostia noin viikkoa ennen vierailuasi sille opettajalle, jonka tunnille olet menossa. Tarkista, että teillä on sama käsitys siitä, milloin vierailusi on. Tarkista milloin tunti alkaa ja päättyy, kouluissa on käytössä erilaisia järjestelmiä. Jos tunnet vähäisintäkään epäilystä siitä, missä koulu sijaitsee tai miten sinne pääsee, kysy opettajalta. Varmista myös, onko tunti 45 vai 90 minuutin mittainen, ja pidetäänkö välissä tauko vai ei.

Kerro lyhyesti, mitä tunnit tulevat pitämään sisällään. Varmista, että tiedät, minkä ikäisiä kuulijasi tulevat olemaan ja kuinka suuri luokka on kyseessä. Muistuta, että tarvitset tunnilla PowerPoint -laitteiston. Kerro, että haluat opettajan olevan tunneilla läsnä. Älä anna lupaa yhdistää esimerkiksi rinnakkaisluokkia samalle tunnille. Liian ison yleisön kanssa on vaikea saada aikaan vuorovaikutusta.

Voit pyytää opettajaa keräämään oppilailta etukäteen kysymyksiä aiheeseen liittyen. Näin saat ennakkokäsityksen, millainen on oppilaiden tiedon ja kiinnostuksen taso. Opettaja voi lähettää oppilaiden kysymykset sinulle etukäteen sähköpostitse, tai antaa ne paperilapuilla vierailupäivänä.

Joillakin vierailuilla, esimerkiksi sellaisilla jotka järjestetään koulun ympäristöpäivänä tai vastaavana erikoistilaisuutena, tunti saatetaan pitää koulun auditoriossa. Varmista, että tiedät etukäteen millaiseen tilaan olet menossa pitämään tuntia, ja mahdollistaako tilaratkaisu esimerkiksi ryhmätöiden tekemistä.

Tarkista opettajalta saamiesi ohjeiden pohjalta reitti kouluun ja mahdolliset linja-auto- ym. yhteydet. Tee oma tuntisuunnitelmasi, käy asiat paperilla kohta kohdalta läpi. Varmista, että kuvat ja oheismateriaali ovat kasassa ja aineisto muutenkin esitysjärjestyksessä.

Mikäli harjoittelet puhettasi etukäteen, huomaa, että esitystilanteessa puhe yleensä nopeutuu hieman, mikä kannattaa huomioida ajankäyttöä suunnitellessa. Saman tunnin pitää yleensä myös toisella tai kolmannella kerralla ensimmäistä nopeammin.

Oppitunnin pituus ei käytännössä ole koskaan neljääkymmentäviittä minuuttia, sillä luokkaan asettautuminen ottaa aikansa. Oppitunti olisi päätettävä viimeistään kellon soittoon, koska sen jälkeen kukaan ei enää sinua kuuntele.

Tässä paketissa olevalla materiaalilla pystyt pitämään kaksi oppituntia, mutta kaikkea tietoa sudesta et tästä löydä. Et luultavasti löydä aineistosta edes vastauksia kaikkiin kysymyksiin, joita sinulle vierailuilla tehdään. Kannattaa siis valmistautua lukemalla myös muuta susikirjallisuutta. Voit myös suoraan myöntää, jos et tiedä vastausta johonkin ky-

symykseen. Ota kysymys ylös ja kysy apua kouluvierailukoordinaattorilta tai Luonto-Liiton toimistolta. Voit välittää vastauksen oppilaille opettajan kautta myöhemmin.

Muista, että harjoitus tekee mestarin. Ensimmäisellä pitämälläsi oppitunnilla ei ole häpeä sanoa, että käyt aineiston läpi ensimmäistä kertaa!

Vierailupäivänä

Vierailupäivänä muista olla ajoissa. Tekniikka voi aina pettää ja PowerPointin käyttöönotossa voi mennä pitempään kuin arvioit. Tallenna myös opettajan puhelinnumero puhelimeesi, jos satut eksymään viime metreillä.

Laita materiaalisi järjestykseen ja kokeile luokassa, että laitteet toimivat. Jätä tunti-suunnitelmasi esille lunttilapukseksi. Varmista, että näet tunnilla koko ajan kellon, jotta voit seurata ajan kulumista.

Tunnilla

Aloittaessasi tunnin esittele itsesi ja kerro, että olet Luonto-Liiton petolähettiläs. Voit halutessasi kertoa itsestäsi muutakin, esimerkiksi mistä olet kotoisin, mikä on koulutustaus-tasi tms. Voit myös halutessasi kertoa lyhyesti, miksi suurpetoasiat kiinnostavat sinua.

Pyri puhumaan rauhallisesti. Tarkkaile puhenopeutta, äläkä anna sen nopeutua kovin paljoa tavanomaisesta, sillä verkkaisempaa puhetta on miellyttävämpää kuunnella. Kevennä sanottavaasi huumorilla, jos mahdollista. Sinun ei tarvitse olla mikään koomikko, mutta liika vakavuus puuduttaa kuulijat varmasti.

On aivan normaalia jännittää luokan edessä puhumista ensimmäisillä kerroilla. Totumuksen karttuessa kipsi kyllä häviää.

Jos joku heittää höpinäksi ja selkeästi häiritsee tuntia, huomauta siitä hänelle. Moinen yllätyshyökkäys vieraan taholta voi vaientaa lörpöttelijän ja yleensä viimeistään siinä vaiheessa luokassa oleva opettajakin havahtuu pitämään kuria, mikä onkin hänen tehtävänsä, eikä sinun.

Etene suunnittelemassasi järjestyksessä, mutta uskalla improvisoida, jos vaikka luokan kommentit tarjoavat siihen tilaisuuden. Mikäli luokka kyselee aivan mahdottoman paljon ennen kuin ehdit päästä edes perusasioita läpi, sano, että kysymyksiin palataan ja joihinkin voi tulla vastaus jo matkan varrella. Voi olla vaarana, että kadotat tunnin punaisen langan, jos heittäydyt jutustelemaan maailmoja syleilevän laajoja aivan alkumetreillä.

Varaudu siihen, että tapaat hyvin erilaisia luokkia. Joissain luokissa ei kerta kaikkiaan ole tapana vastata kysymyksiin tai pohtia yhtään mitään. Toiset luokat taas saattavat innostua puhumaan vähän liikaakin tai aiheen vierestä.

Kouluvierailijan kannalta mykät ryhmät ovat tietenkin kaikkein pahimpia. Siinä sinä seisot ja yrität olla vuorovaikutteinen, vaikka voisit yhtä hyvin puhua metsän puille. Jos kukaan ei tunnu haluavan vastata kysymyksiisi, mieti, ovatko ne liian vaikeita tai helppoja. Kummassakin tapauksessa luokka reagoi toisinaan jähmettymällä.

Kannusta oppilaita miettimään ratkaisuja. Muista, että usein väärät vastaukset jäävät paremmin mieleen, kuin lopulta lypsämisen jälkeen saatu oikea. Ellet saa hyviinkään kysymyksiin vastausta, vastaa itse ja mene eteenpäin. Hetken aikaa luokkaa tunnusteltuasi huomaat kyllä, miten sille kannattaa esittää asiat.

Jos huomaat, että aika loppuu kesken, jätä jotain suosiolla pois. Muista, että yleisö ei tiedä mitä kaikkea ajattelit sanoa. Voit aina sanoa, että lisätietoa susista löytyy netistä ja todella kiinnostuneet voivat liittyä Luonto-Liiton susiryhmään tai petolistalle ja seurata ajankohtaiskeskustelua sudensuojelusta.

Lopuksi

Älä puhu koko tuntia itse, koeta aktivoida oppilaat tekemään edes hetkeksi jotain muuta kuin nuokkumaan hiljaa pulpeteissaan. Paketin lopussa on muutamia ideoita vuorovaikutuksen lisäämiseksi. Sinun kannattaa keksiä mahdollisuuksien mukaan lisää.

Olet menossa puhumaan aiheesta, joka herättää intohimoja. Monella kuulijalla voi olla valmiiksi hyvin selkeä ja perusteltu kanta asioista, ainakin omasta mielestään. Jotta et heti tunnin aluksi saisi kuulijoita puolustukselliseen takalukkoon, aloita helpommasta päästä kertomalla suden elintavoista.

Kun tunneilla edetään poliittisempiin teemoihin, vältä kärjistyksiä, äläkä mustamaalaa ketään. Muista, että edessäsi voi istua metsästäjiä, koiransa puolesta pelkääviä, karjatilallisten perillisiä tai suden maastossa kohdanneita. Koska Luonto-Liiton susiryhmä on tuottanut tämän paketin, se on nimenomaan tämän ryhmän näkökulma aiheeseen, eikä sinun tarvitse muuta väittääkään. Pyrimme siihen, että asiatiedot ovat oikein, emmekä ole aivopesemässä ketään.

Kiperissä mielipidekysymyksissä, joihin et löydä vastausta koulutuksista tai luento-paketista, voit suoraan kertoa oman perustellun mielipiteesi, muistaen mainita että edustat silloin vain omaa henkilökohtaista näkökulmaasi.

Powerpoint-esitysten jälkeen

Lopputunti voidaan viettää keskustellen kaikesta. Kannattaa korostaa, että arvostat oppilaiden mielipiteitä, vaikka ne olisivatkin tyystin toisenlaisia kuin sinulla. Muistuta, että pidät arvossa asiallista keskustelua, jossa kaikki osapuolet voivat tuoda julki tosiasioihin perustuvat kantansa. Tarjoa oppilaille tilaisuutta vaikka tiukkaankin väittelyyn, jos he siihen haluavat ryhtyä.

Kehota kuulijoita tekemään nyt myös kysymyksiä sinulle kaikesta susiin liittyvästä. Varaudu siihenkin, että kysymyksiä voi tulla täysin teeman ulkopuoleltakin, kuten kotkista tai ahmoista.

Haistele ensimmäisen ja toisen tunnin kuluessa, miten hyvin ryhmä mahtaa innostua keskustelemaan. Jos epäilet, ettei keskustelua juuri synny, vähennä sen osuutta pidentämällä muiden osioiden kestoja. Väkisin ei kannata kuitenkaan vääntää asiaa. Jos kaikki on käyty läpi, eikä kukaan halua enää sanoa mitään, voit tuki lopettaa tunninit aiemminkin.

Älä ole huolissasi, kyllä se hyvin menee!

Ainakin olet menossa kertomaan aiheesta, joka kiinnostaa.

Lisävinkkejä

Voit käyttää alla olevia opetusvinkkejä esimerkiksi jos sinulla on käytettävissäsi luokan kanssa enemmän aikaa, jos haluat elävöittää jollain tavalla ensimmäistä oppituntia, tai jos haluat korvata jonkin tässä esitellyistä osioista jollain toisella.

- **Sudenpennun vuosi;** Oppilaat tekevät oppimansa perustella pienryhmissä ryhmätyön sudenpennun ensimmäisestä vuodesta. Valmis työ voi olla perinteinen seinälehti tai vaikkapa sarjakuva, johon on kuvattu pennun ensimmäisen elinvuoden tärkeimmät tapahtumat. Oppilaat kaipaavat esityksen teon tueksi varmasti lisämateriaalia, kuten susista kertovia kirjoja. Voit myös monistaa valmiiksi jostain kirjasta tai tulostaa netistä muutaman sivun mittaisen kuvauksen pennun kehityksestä. Ryhmätyön tekeminen vie aina yllättävän paljon aikaa ja voikin olla, että se vaatisi parikin oppituntia. Voi siis käydä niin, ettet näe niitä valmiina. Jos ette käy töitä luokan kanssa yhdessä läpi, tarkista ryhmittäin, että asiat ovat tuotoksissa oikein. Tämä tehtävä on varmaankin enemmän kotonaan yläkouluikäisten kuin lukiolaisten keskuudessa.
- **Gallup-kysely;** Voit tehdä luokassa kyselyn monestakin asiasta mitataksesi oppilaiden mielipiteitä. Nopein tapa on tietenkin tehdä kysely, johon vastataan kättä nostamalla. Menetelmän heikkous on siinä, että kavereiden mielipiteet saattavat vaikuttaa äänestystuloksiin. Paperilla kerättävät vastaukset ovat astetta luotettavampia, mutta vastausten purku on toisaalta työläämpää, hitaampaa ja tylsempää. Aiheita voisivat olla esimerkiksi: Montako sutta arvelet Suomessa olevan (anna muutama vastausvaihtoehto)?, montako sutta Suomessa pitäisi mielestäsi olla? Oletko joskus nähnyt suden? Oletko nähnyt sudenjälkiä? Mitä mielestäsi pitäisi tehdä, jotta susien tekemät vahingot pienenisivät (tässäkin kannattaa antaa valmiita vaihtoehtoja)?
Keksi itse lisää!

- **Mielipidejana;** Jos haluat aktivoida ryhmää lisää ja käytössäsi olevat tilat antavat myöten, voit myös käyttää ns. mielipidejana -menetelmää, ja pyytää oppilaita asettumaan jänälle oman mielipiteensä mukaisesti. Esimerkiksi luokan toinen seinä voi olla “täysin samaa mieltä” ja toinen seinä “täysin eri mieltä”, keskikohta “en osaa sanoa”. Sinä annat mielipideväittämän, vaikkapa Sudella on oikeus elää kaikkialla Suomessa, ja oppilaat asettuvat paikoilleen oman mielipiteensä mukaisesti. Voit kysellä oppilailta, miksi he valitsivat tietyn sijainnin jänällä. Tämä menetelmä vaatii jo luokalta melko hyvää ryhmähenkeä, ettei toisten oppilaiden mielipide pääse vaikuttamaan liikaa vastauksiin.
- **Roolipeli;** Jaa luokassa rooleja niin, että aina muutama oppilas kuuluu ikään kuin samaan ryhmään. Jokaiselle ryhmälle kannattaa antaa lappunen, johon olet kirjoittanut, mitkä ovat heidän mielipiteittensä ydinajatuksukset. Rooleja voivat olla esim. lampaistaan tai vasikoistaan huolestuneet karjankasvattajat, sutta pelkäävät marjastajat, koiransa sudelle menettäneet metsästäjät, sudensuojelijat, Maa- ja metsätalousministeriön virkamiehet ja ulkomaiset susituristit. Voisiko itse susi olla yksi hahmoista? Kerro pelin alussa, että hahmot ovat kaikki kokoontuneet paikalle pohtimaan, mitä seudun susikannalle pitäisi tehdä tai mitä susien läsnäolo edellyttää paikkakunnalla. Sinä toimit pelinjohtajana ja ohjailet keskustelua eteenpäin paitsi jakamalla puheenvuoroja pelaajille, niin myös tekemällä huomautuksia pelaajien kommenttien perusteella ja myös kommentteja saadaksesi. Pelin kesto riippuu täysin käytettävissä olevasta ajasta ja myös siitä, miten hyvin oppilaat sisäistävät roolinsa. Ainakin 20 minuuttia siihen kannattaa kuitenkin käyttää. Roolipeli sopii paremmin lukiolaisille.

Annankatu 26 A, 5. krs

00100 Helsinki

p. 044 516 6227

susiryhma@luontoliitto.fi